

ผู้รู้คืออวิชา

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๔๑

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ฟังธรรม ทุกคนอยากประพฤติปฏิบัติธรรม เพราะธรรมเป็นความสุขอย่างยิ่ง รัสแห่งธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวงใจ อยากรรณความสุข มนุษย์เกิดมาทุกคนอยากมีความสุข อยากรมีความสุขสมบูรณ์ แต่ไม่สนใจอยากสักคนหนึ่ง ไม่สนใจอยากนะ ให้หลงเพลิดเพลินขนาดไหนว่าฉันมีความสุข แต่ในใจก็มีความสุขโดยความเป็นจริง มีความทุกข์โดยความเป็นธรรมชาติ

ไฟ เกิดขึ้นที่ไหนต้องมอดลงที่นั่น ความโชติช่วงชัชวาลในหัวใจที่เกิดขึ้นจากความกึกคะนอง มันต้องมอดม้วยดับไป ต้องยุบยอบดับไป ความอาหาญ ความรื่นเริง หลงว่าความสุขอันนั้น มันก็ต้องดับไปโดยความเป็นจริง ถึงจะบอกว่ามีความสุขด้วยความหลง หลงว่าตัวเองมีความสุข เคยคุยว่าฉันมีความสุขมาก ฉันอยู่ในความสุข ฉันจะไม่มีทุกข์เลย พูดได้ชั่วคราวเท่านั้น ความมอดไหม้ของอารมณ์ที่มีความสุขนั้น เวลามันยุบยอบลงไปแล้ว มันจะมีความสุขเกิดขึ้นเป็นธรรมชาติของมัน

ถึงบอกว่าทุกข์นี้เป็นอริยสัจ สัจจะเหนือสัจจะใดๆ ทั้งสิ้น มันเป็นความจริงของโลก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ เกิดมาเป็นเจ้าชายสิทธัตถะก็ทุกข์ พอปรนเปรอความสุขเพื่อจะให้หมองข้ามทุกข์นี้ไป เพื่อจะเหนี่ยวรั้งไว้อยู่กับโลกเขาไป แต่ด้วยบุญญาธิการ การสะสมมาของท่าน ได้เห็นยมทูตทั้ง ๔ อันนั้นทำให้เฉลียวใจว่าคนมีเกิด มีแก่ มีเจ็บ มีตายด้วยหรือ? ถ้าคนมีเกิด มีแก่ มีเจ็บ มีตายมันก็ต้องไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตายเป็นของคู่กัน มันทำให้สะกิดใจ

สิ่งที่พบเห็น ถ้าเราน้อมเข้ามาเป็นประโยชน์ของเรา มันจะได้ประโยชน์มหาศาลเลย แต่เราไม่ได้คิดกันอย่างนั้น คิดแต่ว่าฉันมีความคิด ฉันมีปัญหา ฉันเป็นผู้ฉลาด ฉันเป็นผู้รู้ ที่พูดว่าทั้งฉลาด ทั้งความรู้ความประเสริฐอันนั้น เป็นอวิชาทั้งหมด! เป็นอวิชา

ล้วนๆ! เป็นอวิชาเพราะอะไร? เพราะตัวเองไม่รู้จริง สิ่งที่ว่าปัญหา เป็นความรู้ เป็นความคิดของเรานั้น มันเกิดขึ้นจาก “อวิชาปจฺจยา สงฺขารา” อวิชานี้เป็นดีเอ็นเอของความคิด ความคิดที่เกิดขึ้นนี้เป็นอารมณ์

ดีเอ็นเอของความคิดคือมันอยู่ใต้ความคิดนั้น มันเป็นเชื้อ ความคิดทั้งหมดที่ว่าเราฉลาด นั่นคืออวิชา คือความรู้ อวิชาคือความรู้จริง ความไม่รู้จริงในการเกิดและการตาย ความไม่รู้จริงคือการดับอวิชาตัวไม่รู้จริงนี้ แต่เราว่าเราฉลาด เรารู้ เราว่าเราอยากหาอวิชา อวิชาอยู่ที่ไหน? อวิชาคือความคิดที่เราถือกันอยู่ทุกวันนี้ อวิชาคือความที่เรว่าเราใหญ่ เรารู้แน่ละ! เพราะมันมาจากอวิชา

การศึกษาเล่าเรียนในทางโลก การศึกษาความรู้ การศึกษาวิชาชีพต่างๆ เป็นอวิชาทั้งหมด ในสมัยพุทธกาลหมอชีวกโกมารภัจจ์ ศึกษาเล่าเรียนมามหาศาลเลย แล้วสามารถผ่าตัดสมองได้ด้วยสมัย ๒,๕๐๐ ปีก่อนในยุคนั้น หมอชีวกสามารถผ่าสมองคนได้ตั้งแต่สมัยนั้นแล้ว ทำไมหมอชีวกต้องมาเป็นลูกศิษย์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า?

เพราะว่ารู้ด้วยอวิชา รู้มาเป็นวิชาชีพ รู้ตามความเป็นจริง รู้มาแล้วสามารถรักษาคนให้หายด้วย แต่ทำไมไม่มีคนกราบไหว้เหมือนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า? เพราะมันไม่มีวิชารู้ตามความเป็นจริง รู้ตามวิชาชีพ รู้ตามสติ รู้ตามความจำ รู้ตามที่เขาสะสมมา เป็นการสั่งสอนกันมา เป็นสติของวิวัฒนาการทางวิทยาศาสตร์ ว่าเป็นวิทยาศาสตร์ๆ วิทยาศาสตร์ก็เป็นวิทยาศาสตร์ แต่อวิชาหมายถึงว่าไม่รู้เท่าตามความเป็นจริงของตัวเอง

วิชาการนั้นมันเป็นวิชาการภายนอก การสะสม การสั่งสมความคิดจนตกผลึก ความคิดตกผลึกที่เข้าไปในหัวใจ ความตกผลึกนั้นเป็นชั้นๆ เข้าไปนะ เป็นสัญญาในหัวใจ ดูอย่างเช่น คลื่นวิทยุ เวลาเขาคิดเครื่องส่งแล้ว ส่งคลื่นมาแต่เขาไม่ได้ออกเสียง ออกอากาศมาด้วย มันจะมีคลื่นมาดังซ่าๆ มาเรื่อยๆ แต่ถ้าออกเสียงมาด้วย เขาอัดเสียงหรือว่าเขาเปิดเทปออกมา มันจะเป็นรหัสออกมา มันจะมีการรับเป็นรหัสที่เราจะสื่อความหมายได้

ความคิดก็เหมือนกัน วิชาคือตัวคลื่น ตัวพลังงานตัวหัวใจตัวนั้น ตัวพลังงานตัวธาตุ แล้วความคิดนี้เป็นรหัส เราจดจำรหัส แล้วเราว่าเรารู้รหัส เรารู้วิธีการ แต่นั่นเป็นรหัสไม่ใช่คลื่น เรายังไม่เจอคลื่น ถ้าเราเจอคลื่นนั้นคือตัวอวิชา คือดีเอ็นเอ ในความคิด

สิ่งที่เป็นวิทยาศาสตร์ สิ่งที่เป็นวัตถุ มันต้องหมุนเวียนไป แปรสภาพไปเป็นธรรมดา เราว่าธรรมะนี้แปรสภาพไปเป็นธรรมดา ความคิดนี้ก็แปรสภาพเป็นธรรมดา แล้วเวลาเราเกิดอะไรขึ้น มันแก้ไขอะไรไม่ได้ มันต้องแปรสภาพไป แปรสภาพไป

แต่วิชาไม่ใช่เป็นอย่างนั้น วิชาที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ วิชา ๓ บุปเพณิวาसानุสติญาณ จุตูปปาตญาณ อาสวัภยญาณ วิชา ๓ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คั้นที่ท่านตรัสรู้ตามความเป็นจริงของท่าน บุปเพณิวาसानุสติญาณ ญาณที่ระลึกชาติต่างๆ ได้ว่าเมื่อชาติที่แล้ว เมื่อชาติก่อนเป็นอะไรๆ ยังไม่ใช่เลย อันนี้ก็ผิด

แล้วเวลาเราประพฤติปฏิบัติกัน ย้อนเข้าไปในหัวใจ ย้อนเข้าไป ขณะเข้าไป ออกเห็นนิมิต ออกรู้ที่ตรัสรู้วิชา วิชาทำให้เนิ่นช้า ตรัสรู้วิชา วิชาที่ไม่ใช่วิชาตามความเป็นจริง อย่างไรก็ตาม แม้แต่กำจัดอวิชาอยู่ก็ยังไม่ใช่ เป็นวิชาที่เนิ่นช้า เป็นวิชาที่ทำให้เราแวง เราเถลไถลออกนอกทาง ขนาดเข้าไปจุ่มเข้าไปเจอแล้วยังผิดพลาดเลย

อวิชา ตัวไม่รู้ มันแน่นหนาขนาดไหน? มันปิดกั้นเราขนาดไหน? แล้วเราจะต่อสู้อย่างไร? เวลาประพฤติปฏิบัติก็ยิ่งบอกว่าห้ามอยาก อยากไม่ได้ เขาห้ามอยากจะต้องวางใจเป็นกลาง ต้องวางใจ การวางใจให้เป็นกลาง การปล่อยวางอย่างนั้นมันทำแบบไม่หวังผล

“อวิชาปจฺจยา สงฺขารา สงฺขาราปจฺจยา วิญญฺณํ... อวิชาชยเตว อเสสวिरาคนิโรธา”

อวิชาปจฺจยาการออกมาเป็นกิเลสทั้งหมด “อวิชาชยเตว อเสสวिरาคนิโรธา” อวิชาตัวพลิก เข้าไปถึงตัวอวิชาแล้ว ตัวอวิชาจะพลิกออกไป เป็นวิชาความเข้าใจตามเนื้อหา

สาระ คือก็ต้องใช้ความคิดของเราภายใน เกลือจิมเกลือ จิตแก้จิต ถึงจะเป็นอวิชา แต่เป็นวิธีการเครื่องดำเนิน ต้องเป็นอวิชาก่อน

ถ้าเป็นอวิชาแล้วจะปฏิเสธอวิชาเลย เหมือนเราเป็นมนุษย์ เราเป็นคน เราปฏิเสธร่างกายของเรา เราก็ต้องทำร้ายตัวเองให้เราสิ้นชีวิตไป ไร้ประโยชน์ เราคับแค้นใจ เราอยากพ้นทุกข์แต่เราไม่มีเทคโนโลยี ไม่มีความรู้ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้แล้ววางไว้ เราก็ทำลายตัวเองไป ตามความเห็นของตัวที่อวิชามันหลอกอีกชั้นหนึ่ง ว่าเราจะพ้นทุกข์ไปด้วยการทำลายตัวเราเอง

การทำลายตัวเองไปก็ไปตกทุกข์ได้ยากเพราะกิเลสไม่ได้ยุบขอบ กิเลสไม่ได้ถลอกเลย กิเลสไม่ได้ตายไปพร้อมกับการทำลายตัวเอง การทำลายตัวเองนั้นเป็นบาปมหันต์ เพราะแม้แต่เรา เรายังทำลายได้ ทำไมเราจะทำลายสิ่งอื่นไม่ได้ บาปอันนั้นทำไปแล้วเป็นอะไร? เพราะอวิชามันหลอก แต่ถ้าเราเชื่อว่าพระพุทธเจ้าวางเทคโนโลยีไว้ตรงนี้ คือว่าใช้อวิชาเป็นตัวตั้ง ก็เรายทำลายตัวเราเอง แต่ทำลายอุปาทานความยึดมั่นถือมั่นในหัวใจในอวิชาตัวนั้น

ฉะนั้นเริ่มต้นถึงจะเป็นอวิชา ก็ต้องเอาวิชานี้เป็นประโยชน์ เกลือจิมเกลือ ต้องเอาสิ่งที่ว่าปโยชนั้นพลิกมาให้ปโยชนั้นเป็นมรรคอริยสัจจิ่ง ถึงกล่าวว่าเราต้องมีแก้วสารพัดนึก เราเคารพพระพุทธ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระธรรม ธรรมะที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เป็นเทคโนโลยีที่วางไว้ให้เราเป็นเครื่องดำเนิน แต่เป็นเทคโนโลยีของจิต เป็นมรรคอริยสัจจิ่ง เป็นนามธรรมที่อยู่ภายใน เป็น อวิชชาขเวว อเสสวिरาคนิโรธา เป็นความดับของความไม่รู้

สิ่งที่ไม่รู้ สิ่งที่เป็นอวิชาดับ ถึงเป็น “อวิชชาขเวว อเสสวिरาคนิโรธา” ออกมากก็เป็นธรรม เป็นเทคโนโลยีที่วางไว้ เป็นมรรคให้เราเป็นเครื่องดำเนินเข้าไป พยายามจะเข้าไปให้ถึงตัวนั้น ฉะนั้นถึงว่าต้องมีความอยาก อยากในความเพียร ถ้าไม่มีความอยาก ไม่มีการขวนขวายเลยก็อันหนึ่งอันนั้นอยู่อย่างนั้น เป็นการประพฤติปฏิบัติที่ไม่หวังผล การประพฤติปฏิบัติไม่หวังผลก็สักแต่ทำกันไป ว่าฉันเป็นผู้ปฏิบัติธรรม แต่ฉันเป็นผู้ปฏิบัติธรรมที่ไม่หวังผล เพราะไม่มีความเพียรชอบ

การงานชอบ ผลมันจะเกิดขึ้น มันเกิดขึ้นตามความเป็นจริง ตามความเป็นธรรมชาติ การเกิดขึ้นจากความเป็นธรรมชาติ ความเป็นจริงที่ผลมันเกิดขึ้นมันกลั่นออกมาจากอริยสัจ จิตนี้เข้าไปหมุนในอริยสัจ เป็นโรงงานเป็นสิ่งที่ผลิต ผลิตชำระล้างกิเลส แบบที่เขาริไซเคิลของต่างๆ เราเอาหัวใจเข้าไปรีไซเคิลในโรงงานนี้ เพื่อออกมาให้มันสะอาดขึ้น จึงว่าต้องมีความต้องการ มีความมุ่งหมาย มีความตั้งใจ มีความอยากในเหตุในการประพฤติปฏิบัติ แต่ไม่ให้อยากในผล มันเป็นค้นหาข้อค้นหา เป็นสมุทัย

ความเป็นสมุทัยเพราะคนเราหวังแล้วไม่สมหวังก็เป็นทุกข์ ตั้งความหวังไว้ มหาศาล ทุกคนตั้งความหวังไว้ หวังทุกอย่างเลยแล้วไม่สมความหวัง เพราะความหวังนั้นอวิชชามันป็นขึ้นมา เราหวังลมๆ แล้งๆ หวังโดยที่เราองข้ามบารมี มองข้ามความเป็นจริงว่า เราจะมีทางเป็นไปได้อย่างนั้นไหม? เราหวังขนาดที่ว่าสิ่งนี้อยู่แค่เอื้อม คนเหมือนกัน คำว่าของสิ่งเดียวกันยังคว้าได้คนหนึ่ง อีกคนหนึ่งคว้าไม่ได้เพราะกรรม เพราะดีเอ็นเอในหัวใจนั้น สิ่งที่มีมันสะสมมาอยู่ในหัวใจ อวิชชาตัวที่ว่าดีเอ็นเออยู่ในความคิด รากเหง้าของตัวเอง ของบุญวาสนา

รากเหง้าของเราไม่ถึง สิ่งหวังนั้นจึงผิดพลาด สิ่งหวังนั้นคือว่าโดนหลอก หลอก ๒ ชั้น ภายในคืออวิชชาก็หลอกตัวเอง แล้วยังกรรมปิดกั้นบัง เราไปหยิบสิ่งนั้นไม่ได้ ทุกข์ไหม? ความทุกข์ภายใน ความทุกข์ภายในว่าเป็นอริยสัจ ถึงเขาจะพูดว่าไม่ทุกข์ๆ นั้นปากพูด แต่ถ้าความเป็นจริงแล้วมันเฉาะนะ มันทุกข์อยู่ในหัวใจ เพราะอวิชชามันอยู่กับใจ

ความทุกข์อยู่ที่หัวใจตัวนั้น ตัวไหนคืออวิชา? ความคิดเราทั้งหมด จึงต้องชนะตน ยับยั้งตนเองได้ ยับยั้งตนเองได้ด้วยการเชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่วางเทคโนโลยีตัวนี้ไว้ กำหนดพุทโธๆ หรือกำหนดเสียงถ้ำฟังเทศน์อยู่ กำหนดไว้เลย แล้วทำให้สงบลงให้ได้ ทำให้สงบลงหมายถึงว่าเราไปบังคับมันก็ยังต่อต้าน ตั้งสติไว้ สติมีอยู่คือความเพียร สติควบคุมพลังงานที่เกิดดับๆ นี้ จิตนี้เกิดดับๆ ตลอดเวลา ไม่ใช่เกิดที่อยู่ออย่างนั้น

เกิดดับคือว่าอารมณ์มันเปลี่ยนหมุนตลอด เราควบคุมความเกิดดับ ควบคุมคลื่นให้คลื่นนี้ไปตามเป้าหมาย แล้วแยกรหัสกับคลื่นออกจากกัน แยกความคิด พอกความคิด

ออกไปเหลือแต่ตัวคลื่น จิตสงบแล้ว จิตสงบนี้ยังไม่ทำอะไรเลยนะ จิตสงบมีความสุขมาก มีความสุขจากสิ่งที่ไม่เคยดับ

สิ่งที่ลูกโซนอยู่แล้วมอดลง ทำให้จิตนี้เบา มีความสุขเกิดจากที่มันไม่มีตัวรหัสเข้ามาทำให้มันเป็นเรื่อง มันเป็นพลังงานเฉยๆ แต่ตัวนี้ไม่ได้แก้ไขอะไรเลย เพราะอวิชาล้วนๆ ตัวอวิชาล้วนๆ เลย เป็นรหัสเพราะพอจิตสงบ มันเริ่มมีการแยกออกจากกัน แยกความคิดกับตัวคลื่นออกจากกัน

แยกใจกับสัญญาอารมณ์ปรุงแต่งออกจากกัน จะทำลายอวิชาก็ต้องใช้ความคิด ใช้ความคิดนี้ล่อให้อวิชาออกมาด้วยความคิด แล้วใช้วิปัสสนาญาณเข้าไปว่า ตรงไหนเป็นขั้นๆ ตรงไหนเป็นสัญญา ตรงไหนเป็นสังขาร ตรงไหนเป็นวิญญาณที่รับรู้ ล่อออกมาเหมือนเราล่อเสือออกจากถ้ำ ล่ออวิชาออกมาให้เราวิปัสสนาให้เห็นหน้า ให้เห็นหน้าในการวิปัสสนาญาณ

การวิปัสสนาเข้าไปจะทำลายอวิชา ก็ต้องใช้ความคิด ที่แรกความคิดอันนี้เป็นโทษ ความคิดนี้ทำให้เราปั่นป่วน เราทุกข์มากเพราะเราดับไม่ได้ เครื่องติดแล้วดับไม่เป็นดับไม่ได้เลย อันนี้เป็นโลกียะ โลกียะคือโลก คือวิชาการที่ว่าเก่งนักเก่งหนาที่ว่าสะสมมา นี่คือตัวอวิชาล้วนๆ ที่ไม่ได้ทำอะไรเลย

แล้วสะสมมาเหมือนหมอชีวกโกมารภัจจ์ เขาใช้วิชาการออกไป แล้วพอลู่ทางโลกไปเขาไม่ได้ประโยชน์กับชีวิตตามความเป็นจริง เขาได้สร้างสมบารมีเอาไว้แต่เขาก็ต้องหมุนไปอีก แต่ถ้าเขามาพลิกพิจารณาตรงนี้ พิจารณาตรงที่ว่า จะเข้ามาพิจารณาภายใน จะทำลายอวิชาตรงนี้ต่างหากถึงว่าจะดับอวิชาได้ เป็นอวิชา มันถึงต่างกัน โลกกับธรรมต่างกันอย่างนั้น ตัวอวิชาล้วนๆ นั้นเป็นโลก

ถ้าตัวหมุนเข้ามาเป็นมรรคอรียสัจจ เป็นโลกุตตระแล้ว นี่เทคโนโลยีของพระพุทธเจ้า ให้หันกลับให้พลิก มันลึกมันอยู่กลางหัวใจ อยู่ในกระแสที่พุ่งออกมาจากพลังงานตัวนั้น พลังงานที่ตัวเองว่าเป็นคลื่นนั้นล่อง วกกลับมา พวกกกลับมาตรงนี้ ที่แรกมันเป็นโทษ แต่พอเราจิตสงบแล้ว เราก็ต้องใช้ตัวโทษนั้น พิจารณาเอาตัวโทษนั้น เป็นเครื่องล่อให้อวิชาออกมาเพราะเราเป็นคนจำกัดเรา เราเป็นคนทำของเราเอง อวิชาอยู่

ที่หัวใจ อยู่ที่ตัวภวาสาระ อยู่ที่ตัวพื้นฐานที่ก่อกับหัวใจของเรา ไม่มีใครสามารถแก้ไข เราได้เลย ไม่มี.. ถ้าเราไม่ทำของเราเอง

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงได้ว่าเป็นสมมภูตรัสรู้ด้วยตนเอง แล้ววางเทคโนโลยีตัวนี้ไว้ให้สาวกเดินตาม ผู้จะเดินตามได้ต้องมีจิตที่สงบก่อน จิตที่เป็นพื้นฐาน จิตที่ว่า เป็นคลื่นที่ไม่มีรหัส แต่มันก็ใช้อะไรไม่เป็น เก๋ๆ เงินๆ ถ้าไม่มีเทคโนโลยี ไม่มีมรรคตัวนี้ มรรคนี้ไม่เคยมี องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้แล้วถึงได้มาประกาศ ในธรรมจักร สิ่งที่กำหนดต้องกำหนด สิ่งที่กำหนดคือทุกข์ กำหนดทุกข์ไว้ก่อน กิจที่ควรทำคือการชำระ คือการตัดสมุทัย ไปสงบสมุทัยเป็นนิโรธ การนิโรธใช้มรรคอรียสังข

พระพุทธเจ้าวางไว้เลย ประกาศธรรม ในธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ประกาศธรรม ประกาศเทคโนโลยีในหัวใจ ย้อนกลับมาถึงเป็นโลกุตตระที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ มันอยู่ที่ใจนะ ใจคือเรา ใจคือตัวเริ่มต้น ใจคือตัวเสวยสุขและทุกข์ เสวยสุขและทุกข์ของเราเอง ทุกข์ต้องกำหนด แต่เราจะปฏิเสธทุกข์ ทุกคนปรารถนาความสุข แต่การปรารถนาความสุขนั้นคือการผลไปผล เพราะสิ่งใดก็แล้วแต่ไม่คงที่ จับดีแล้วเดียวพอดีรอดไปมันจะเป็นชั่ว จับทุกข์แล้วเดียวไปมันจะเป็นสุข ต้องจับทุกข์แล้วกำหนด เพราะทุกข์เกิดขึ้น ทุกข์ตั้งอยู่ และทุกข์ดับไป

การกำหนดโดยใช้ตัวรหัสล่อออกมา เพราะมีตัวรหัสแล้วมีคลื่นมันส่งไป มันจะมีสูงๆ ต่ำๆ ไซ้ใหม่คลื่นมีสูงๆ ต่ำๆ มีความแตกต่างกันของคลื่น เราดูช่องว่างระหว่างนั้น เราดูช่องว่างระหว่างความคิด ความคิดที่พาออกไป ตรงนี้เราจะเห็น ถ้าตัวคลื่นเลยๆ เราก็มองไม่เห็น เราก็จับอะไรไม่ได้ เราถึงไม่เห็นที่ตัวไหนเป็นกิเลส ตัวไหนเป็นตัวเสียม ถึงว่าต้องให้ดับก่อน แยกออกก่อนแล้วค่อยเริ่มต้นใหม่

ถ้าปล่อยโดยปกติมันปล่อยมาเราก็ไม่รู้อยู่แล้ว เพราะปกติอวิชาปล่อยมาตั้งแต่เกิด ตั้งแต่ก่อนเกิด เพราะจิตนี้เกิดๆ ดับๆ อยู่ มันปล่อยคลื่นมาจนมันเป็นมัน คลื่นเป็นเรา เราเป็นคลื่น ทุกข์เป็นเรา เราเป็นทุกข์ ทุกอย่างเป็นเราทั้งหมด ความเป็นเราก็คืออวิชา ความเป็นอวิชาคือเรา ความคิดต่างๆ นี่เป็นอวิชาทั้งหมด นี่คืออวิชา ซึ่งใหม่

อยากเห็นอวิชา เรานี้ละคืออวิชา ความคิดของเราทั้งหมดนี่คืออวิชา ดับมัน ด้วยความสงบก่อน ตัดแข็งตัดขยา เราไม่สามารถต่อสู้ได้เลย เพราะยักษ์ พญามาร

ครอบคลุม เจ้าวัฏจักรคลุมทั้งหมดในสามโลกธาตุ แล้วอยู่ที่กลางหัวใจของเรา ควบคุมเรามาแต่ภพชาติไหนก็ไม่รู้ แล้วเราจะมาหักหาญเอาด้วยความง่ายๆ เป็นไปไม่ได้ ถึงต้องทำความสงบ ทำความสงบเพื่อยุบยอบให้กำลังมันอ่อนลง เราจะได้เห็นหน้าวิชาของเราเอง

ฉะนั้นถึงต้องต่อสู้ ถึงต้องทำด้วยความรุนแรง มันจะเป็นไปโดยง่ายๆ เป็นไปไม่ได้ เจ้าวัฏจักรฟัง เจ้าวัฏจักร ถูกควบคุมมาขนาดไหน เหมือนกับเรา อยู่ที่พื้นที่แน่นอน หน้าที่ว่าไม่มีใครสามารถทำเราได้เลย มันจะอหังการมาก อันนี้ก็เหมือนกัน เพราะไม่มีเครื่องมือเข้าไปจับต้อง อยู่ในที่ปลอดภัย

เวลาคนเขาลักของเขายโมยของกัน เขาไปซ่อนกันที่อื่น เราไม่เคยคิดเลยว่าขโมยมันอยู่ในห้องนอนเรา ขโมยอยู่ในเซฟเรา ในเซฟที่เราเก็บของไว้ขโมยมันอยู่ในนั้นเลย วิชาที่เหมือนกัน มันอยู่ในกลางหัวใจ อยู่ในเรานี้ มันถึงทำไม่ได้ ตีมือก็เจ็บเรา จะทำร้ายตัวเองก็เจ็บเรา ถ้าการทำร้ายร่างกายเป็นแบบนั้น

แต่เวลาการประพฤติปฏิบัตินี้ หักหาญคือหักห้าม หักห้ามคือความไม่ให้มันคิดคะนอง ถ้าทำอย่างนี้มันไม่ได้ทำร้ายเรา แต่มันทำร้ายอวิชา ทำร้ายความเคยใจ ใจนี้มันเคยเป็นเจ้า มันเคยเป็นนาย มันเคยเป็นผู้บังคับบัญชาเรา ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเข้าไปยับยั้ง ยับยั้งเข้าไปๆ จนคลื่นแยกออก พิจารณาๆ พิจารณาจนรู้เท่า มันจะรู้เท่า อารมณ์นี้จะหยุด เราควบคุมอารมณ์ได้แล้ว พออะไรจะเกิดขึ้นเราจะรู้ทันเลย

สิ่งที่เกิดขึ้นนี้เกิดขึ้นเพราะอะไร? เพราะว่ามันมีพื้นฐานในหัวใจเราคิดอยู่แล้ว สติตั้งไว้ คุณสติญาที่มันเกิดขึ้น คุณสังขารที่ปรุ่งต่อไป สติทันมันก็หยุด จนหยุดหลายครั้งเข้า มันทันใช้ไหม ความทันของมันคือความทันของปัญญาของเรา มรรคมันทันกับอวิชา ธรรมเริ่มหมุน ทันเข้ามา ทันเข้ามา

ทันแล้วมันถึงรู้เท่า พอรู้เท่ารู้แจ้ง เกิดไม่ได้ เกิดไม่ได้ เกิดไม่ได้ ถึงจุดหนึ่งเพราะเราทำบ่อยเข้า มันแตกออก แตกออกไปเลย ชั้นนี้เป็นชั้น ที่ว่าเป็นรหัส ชั้นนี้เป็นชั้น ออกไปเลย การหลุดด้วยวิปัสสนากับการหลุดด้วยสมาธิ ที่แรกเราแยกออกด้วยการทำใจ

ให้สงบ แยกออกแล้วเราค่อยจับต้องได้ กับการวิปัสสนาจนมันขาดจากสายใยทั้งหมด ขาดจากอุปาทานที่มันเชื่อมอยู่

แต่เดิมเราหันเพราะว่าเราแยกด้วยอำนาจของสมาธิ ถ้ามันแยกด้วยวิปัสสนาญาณ มันตัดทั้งสายใย แยกออกแต่มีสายใย ความกังวล ความคิดถึง ความเป็นสายใยคือ อุปาทาน อุปาทานในกายขาด ขาดออกเพราะความตัดบ่อยๆ ตัดจนกระแสนี้ขาดทั้งหมด อุปาทานขาดทั้งหมด แยกออกจากกันหมดเลย อวิชชาบั่น อวิชชาบั่นไปแล้ว อวิชชาที่ตก ผลึกในหัวใจชั้นหนึ่ง เราลอกออกชั้นหนึ่ง ความตกผลึกในหัวใจ มันก็ลึกลงไปอีก ลึกลงไปอีก ลึกลงไปอีก

เพราะเราเริ่มเชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเป็นเวไนยสัตว์ที่มีโอกาส การกระทำมันเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป มรรค ๔ ผล ๔ บุคคล ๘ จำพวก แต่ถ้าเป็นครั้ง พุทธกาล หรือครั้งที่ว่าเรามีวาสนา ฟังองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ต่อหน้า สำเร็จไปเลยนั่น มันเป็นการนั่งที่เดียวขาดหมด ผู้ปฏิบัติง่ายรู้ง่าย แต่ต้องมีวาสนาบารมี

เนยยะคือว่าคนที่มันมีโอกาส คนที่กำลังต่อสู้ มันต้องเป็นมรรค ๔ ผล ๔ ต้องชำระล้างเข้าไปเป็นขั้นเป็นตอน แต่ก็มีโอกาสกว่าคนที่ไม่มีโอกาสเลย ตายเกิดตายเกิด ไม่พบพระพุทธศาสนา ไม่มีโอกาสเลย พบพุทธศาสนาแล้วไม่เชื่อ อวิชชาปิดกั้น ไม่ยอมให้เชื่อ ไม่ยอมให้ประพฤติ ไม่ยอมให้ปฏิบัติ ไม่ยอมให้กระทำ เกิดเสียเปล่า การเกิดเสียเปล่าต่างๆ ที่พบพุทธศาสนา ฉะนั้นเราเป็นเนยยะ พวกเนยยะที่มีโอกาสอยู่ ถึงจะเป็นขั้นตอนที่ว่าช้าแต่ก็มี เพราะมันเป็นกาลเวลา

เวลาตอนเช้าอากาศเย็นสบาย การงานใครทำตอนเช้าออกกำลังกายสดชื่นแจ่มใส ตอนเที่ยงนักกีฬาเล่นตอนเที่ยงตอนกลางวัน นักกีฬาที่บ่น การแข่งขันกีฬาตอนเที่ยงมันต้องใช้พลังงานมากกว่าเขา เรายี่นี้นักกีฬาตอนเที่ยง กิ่งพุทธกาลไป นักกีฬาไปเล่นตอนปลาย ตอนเย็น พอใกล้ค่ำมันมืด กีฬานั้นจะมอด ผู้ปฏิบัติหลายๆ ของศาสนามันจะค่ำ พอค่ำมันมืดมันมองกันไม่เห็น กีฬานั้นก็โงกกันได้ แต่ทางโลกเขาเปิดไฟ นี่เปรียบเทียบถึงความจริง เพราะมันหลายๆ ศาสนา

ศาสนานี้ความเชื่อ หรือเทคโนโลยีมันก็ตั้งไว้ถึงกาลโอกาส แต่ก่อนการพูดในสมัยพุทธกาลก็ฟังกันเข้าใจง่าย มาสมัยนี้เราก็ฟังเข้าใจยาก แต่ถ้ามันเป็นสมัยปัจจุบันก็

เข้าใจง่าย ความเข้าใจ กาลและโอกาสจะเปลี่ยนเทคโนโลยีนี้ไป แต่ตัวเทคโนโลยีจริงๆ มันอยู่อย่างนั้น แต่สิ่งที่เปลี่ยนไปเรื่อยๆ เพราะในท่ามกลาง ๕,๐๐๐ ปีนี้ ไม่มีใครเลย ไม่ว่าจะป็นสาวกะ คือสาวขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ไว้เป็นสัมมาสัมพุทธเจ้า เกิดได้หนึ่งเดียว เป็นเอกเท่านั้น ถึงว่าเป็นรากฐานอันเดียวกัน แต่กาลและโอกาสการสื่อต่างออกไป

เราเล่นกีฬาในตอนกลางวัน ต้องใช้พลังงานมากแต่ก็มีโอกาสมากกว่าคนที่เล่นตอนค่ำ เพราะมันจะค่ำไปก่อน ผู้ปฏิบัติง่ายอันนั้นอีกเรื่องหนึ่ง ผู้ปฏิบัติยากเข้าใจตรงนี้แล้วมีกำลังใจ เนยยะกระเสือกกระสนต้องทำต่อไป ทำเข้าไปถึงภายในพิจารณาต่อเข้าไปเลย เพราะสิ่งที่เห็นความขาดความหลุดออกไป ความสุขเกิดขึ้น ความสุขที่เกิดจากสมาธิธรรมอย่างหนึ่ง การเกิดจากการชำระกิเลส ที่กิเลสตกผลึกชั้นหนึ่งหลุดออกไปแล้วกิเลสอวิชชาบั้นไปนั้น เป็นความสุขมหาศาล

เราเป็นหนี่อยู่ ๔ ส่วน เราได้จ่ายหนี่ไปแล้ว ๑ ส่วน พอเราจ่ายหนี่เราเสีย เราไม่มีเจ้าทุกข์ หรือไม่มีเจ้าหนี่คอยติดตามเราอีกส่วนหนึ่ง คนที่ไม่มีเจ้าหนี่ส่วนหนึ่ง กับคนที่มีเจ้าหนี่พร้อมโดยที่ไม่รู้ ไม่รู้ว่าเป็นเจ้าหนี่เพราะอวิชา เพราะความไม่รู้ เพราะความหลงครอบงำไว้ กับผู้ที่มีแสงสว่างส่องให้เห็นแล้ว คนที่มีแสงสว่างส่องให้เห็น มันเห็นแนวทางการประพฤติปฏิบัติเริ่มต้นได้ง่ายกว่ามากเลย เพราะการประพฤติปฏิบัติยากมากตรงนี้ ยากมากตรงหาแสงให้เจอ ยากมากตรงเหยียบขึ้นไปกันนี้ อันนี้ยากหน่อย

ถ้าผ่านตรงนี้ไปแล้ว การกระเสือกกระสนไปก็นำเข้าไปในคลองแล้ว ต้องไหลไปถึงปลายคลอง เราเข้าไปในกระแสแล้วไปตามกระแส ความง่าย ง่ายตรงนี้ ความง่ายตรงนี้ก็ต่อมูมานะ ความมูมานะ ความพิจารณาคลุกคลีภายใน เพราะว่ามันมีตัวคิด ดีเอ็นเอที่ว่ามันอยู่กับหัวใจ อวิชชามันก็ยังอยู่ เพราะเราตีแค่ชายแดนเข้ามา เราตีชายแดนเข้าไปสู่เมืองหลวง ตัวอวิชชามันอยู่ที่กลางเมืองหลวงนั้น

แต่การปกครอง สายการปกครองออกไป เพราะเมืองหลวงมีอำนาจถึงได้สั่งเมืองขึ้น เมืองชายแดนได้ ความคิดจากภายในออกมาก็เหมือนกัน ทีนี้พออวิชชาบั้น คือว่ากระแสการปกครองนั้นมันออกไป กระแสของกิเลสที่ออกมาตรงนั้นมันบั้นออกไป ความบั้นออกไปนั้น กระแสต้องสั้นเข้า การปกครองนั้นสั้นเข้ามา อันนี้ก็เหมือนกัน แต่

ตัวเจ้าวัฏจักรมันอยู่กลางหัวใจ ต้องรุกเข้าไปข้างในอย่างเดียว พิจารณาซ้ำเข้าไป พิจารณาซ้ำถึงความจริง เราจะต้องหาตัววิชาให้เจอ นี่คือหลานของวิชาเท่านั้น ผู้เดินสารของวิชาเท่านั้น แต่ถ้าเป็นปกติเขาไม่มีโอกาสได้เห็นหน้าเลย

การเห็นหน้า เราชำระล้างเข้าไป มันถึงว่าเราคนหนึ่งเท่านั้นที่มีความสามารถ แล้วมันกระหึ่มยืมย่องอยู่ในหัวใจของผู้ปฏิบัตินั้นนะ ผู้ที่ปฏิบัติถึง ผู้ที่ปฏิบัติได้ เป็นสาวก เป็นพุทธชินโรศโดยเนื้อหาระ ไม่ใช่ว่าเป็นแต่โดยทะเบียนบ้าน เป็นแต่ว่า เราเสกสรรปั้นยอว่าเราเป็นลูกศิษย์พระพุทธเจ้า แต่เป็นลูกศิษย์ที่ว่า เหยียบถึงชายจิวรเลย กับเป็นลูกศิษย์ที่ว่าเป็นเนื้อหาระ เป็นสาวกโดยเนื้อหาระ เป็นผู้ได้ยินได้ฟัง คือได้ ฟังมาก่อน ไม่ได้ฟังเลยไม่มี

ใน ๕,๐๐๐ ปีนี้ สาวก สาวกผู้ได้ยินผู้ได้ฟังแล้วเดินตาม พอย้อนกลับเข้า กิเลสอยู่ที่เมืองหลวง กิเลสไม่อยู่ที่เมืองอื่น การตีชายแดนแล้วก็ต้องตีเข้าไปที่เมืองหลวง ป่าล้อม เมืองเห็นไหม การเข้าหาวิชาที่เหมือนกัน พิจารณาจากอารมณ์ภายนอกที่เราแยกแล้ว นั้น พิจารณาซ้ำเข้าไป ซ้ำเข้าไป สิ่งที่ว่าแตก รหัสหลุดออกไปแล้วจากคลื่น ด้วยสายใย ด้วยอุปาทานนั้น

ลองดูเข้าไปว่าแล้วมันยังมีอะไรเหลืออยู่ ทำไมมันส่งออกมาได้อีก สายคลื่นสาย บัญชาังออกมาได้ ทำไมเขาส่งข้อมูลออกมาได้อีก? การส่งข้อมูลออกมาจากตัววิชา ตัวคลื่นนั้น ในเมื่อเราทำลายแล้ว ทำลายในอุปาทาน อุปาทานคือเรา แต่วิชามันยัง ส่งออกมาได้ ส่งออกมาได้เพราะมันยังมีชั้นภายใน เราทำลายคลื่น เราทำลายเครื่องรับ แต่เครื่องส่งล่ะ? ย้อนกลับ ย้อนเข้าไปดูออกนอกไม่ได้ มีแต่ย้อนเข้าๆ

พอย้อนเข้า มันจับต้องไม่ได้ แต่ถ้าส่งออก ส่งออกหมายถึงว่าอารมณ์พุ่งออกมา ข้างนอก มันเห็นภาพนอก มันเห็นเป็นวัตถุ เรามองไปข้างนอก เราจะเห็นภาพเห็นอะไร เราจะเพลิน แต่เรานึกย้อนกลับ มันจะไม่เห็นมีอะไรเลย พอไม่เห็นอะไรเลยมันคิดว่า ไม่มีอะไรแล้วไม่นำทำ งานมันจืดชืด ถ้าส่งออก ตีรัจฉานวิชา วิชาทำให้เนิ่นช้า เห็นนิมิต เห็นความอยาก เห็นทวดตา อยากเห็นข้างนอก ส่งออก! นี่ตีรัจฉานวิชา วิชาจะครอบงำ ภายใน เขาก็ส่งพวกจารกรรมออกมาทำลายตลอด

การปกครองภายในมันต้องมีหน่วยงานหลายหน่วยงาน เพื่อจะรักษาศูนย์กลางอำนาจอันนี้ไว้ นี่อำนาจของอวิชาอยู่ที่เมืองหลวงที่กลางหัวใจ การออกมาทำลายออกมาทำให้ผู้ปฏิบัติหลง มันไม่ใช่วิชาจริง เพราะมันเป็นวิชาที่ทำให้เรามีเงิน ให้เราเก๋ๆ เงินๆ ให้เราผิดพลาดในการประพฤติปฏิบัติ แม้แต่ในการต่อสู้

แต่ถ้าไม่ได้ต่อสู้ ก็ออกมาภายนอกก็เป็นโลกียะ เป็นอวิชาล้วนๆ เลย แต่ถ้าย้อนกลับเข้ามา นี่ อันนี้คือธรรม อันนี้คือมรรคอรียสัจจ อันนี้คือธรรมจักร ธรรมจักรเท่านั้นที่กิเลสกลัว กิเลสคือตัวอวิชา กลัวอย่างเดียวกลัวธรรม ไม่กลัวสิ่งใดเลย ธรรมคือข้อจำกัด ศีลและธรรม เราตั้งกติกามาไว้ เราตั้งกติกากิจการจะประพฤติ การจะปฏิบัติ การจะนั่ง การจะไต่ตรง

อิทธิบาท ๔ พอใจในการไต่ตรงจิต พอใจในการไต่ตรงความคิดของตัวเอง พอใจในการไต่ตรงในคลื่นที่ออกมาพร้อมรหัส ถ้าคลื่นออกมาพร้อมรหัสนี้มันเป็นความรู้สึก มันเป็นอารมณ์ แต่ถ้าเราเอาคลื่นเอารหัสออกอารมณ์จะหมดไปเหลือแต่ความรู้สึก จิตสงบขนาดไหน จะดังขนาดไหน จะมีความรู้ไปตลอด

ความรู้นี้จะไม่ขาดตอนเลย จะรวมลง จะรวมเล็ก รวมใหญ่ จะเข้าไปอัปนาสมาธิ ขณิกสมาธิ เข้าไปพร้อมกับสติ พร้อมกับการควบคุม การงานชอบ สติชอบเป็นงานความเพียรชอบ หมุนเข้าไป หมุนเข้าไปดูภายในๆ มันก็เป็นงานภายใน เป็นงานของเราเป็นงานจะมุ่งเข้าสู่เมืองหลวง เข้าไปหาตัวภายใน

พิจารณาเข้าไปจะเห็นเลย เพราะชั้นนอก ชั้นใน ชั้นในชั้นใน รหัสมันยังมีละเอียด มีซับซ้อนอยู่ มีแต่ตัว पैมก่อน แล้วจะแปรเป็นคลื่นรหัสเข้าไปในเครื่อง ต้องมีบทเริ่มต้น ข้อมูลที่เราเก็บไว้ ช่างในเป็นชั้นๆ เข้าไป มันตกผลึกอยู่ภายใน ต้องจำกัดตรงนั้น ตรงตกผลึก ไม่ใช่จำกัดตรงอารมณ์ภายนอก

ถ้าจำกัดอารมณ์ภายนอกข้อมูลภายในมันยังอยู่ ต้องจำกัดข้อมูลการตกผลึกอันนั้นด้วย ถึงจะเป็นสมุจเฉทด้วยความเป็นจริง สมุจเฉทคือการชำระล้างออกด้วยเนื้อหาสาระ ไม่ใช่ชำระล้างด้วยวิชาหรือ เราพอหมุนเข้าไป วางเข้าไป อวิชาคือความรู้เท่า กิเลสมันจะบอกว่าจะเป็นอย่างนั้น จะรู้เช่นนั้น จะต้องออกอย่างนั้น เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้แล้วเทคโนโลยีนี้ ในตำราเทียบเห็นใหม่

อวิชชาจะหลอก หลอกทั้งข้างนอก หลอกทั้งข้างใน แม้แต่เข้าไปต่อสู้อั้ก็หลอก
 ธรรมชาติตามความเป็นจริงหมุนเข้าไป คู้เข้าไป การคู้คู้ถ้าคู้ด้วยความเปลอสติ มันก็เป็
 เครื่องมือของมัน เราจะเข้าไปทำลายมัน มันใช้เราเป็นไส้ศึกในตัวเราเอง ใช้การประพฤ
 ติปฏิบัติทำลายตัวเองตลอด ฉะนั้นต้องตั้งสติ แล้วมีความมุมนะ ธรรมชาติครูบาอาจารย์
 บอกเลย “กว่าจะได้มามันอยู่ฟากตาย”

ส่วนใหญ่แล้วจะเอาคำว่ายหลอก ทีแรกก็เอาการงาน เอาการประพฤติปฏิบัติ
 เอาร่างกาย เอาความทุกข์เอาความไข้ เป็นไข้ปวดหัวตัวร้อนเอามาหลอกก่อน แต่ถ้าเรา
 ตั้งใจสู้ หรือเราตั้งใจจะเข้าไปเห็นเจ้าวัฏจักร สุดท้ายมันก็เอาความตายมาค้ำคอ สุดท้าย
 คือว่าต้องตายนะ ต่อไปเราจะพิการ ถ้าเรายังฝืนอยู่เราจะพิการไป เราจะเสียไป ถึงว่าฟาก
 ตาย ฟากตายคือว่าเอาตายก็ตาย ทุกอย่างให้มันเป็นไป เราเคยเกิดเคยตายมาไม่รู้กี่ภพกี่
 ชาติ ถ้ามันจะตายเพราะคุณงามความดี มันจะตายเพราะเราจะรอดตาย ให้มันตายไป แต่
 พอวิชามาหลอกแล้วส่วนใหญ่ไม่ไหว ส่วนใหญ่จะยอมแพ้ ส่วนใหญ่จะ

ยกเว้นแต่ผู้เป็นอาชาไนย สัตว์อาชาไนย มันต้องกินหรือต้องหาสิ่งที่เป็นความดี
 เท่านั้น มันถึงจะยอมเชื่อยอมฟัง ความเป็นอาชาไนย ความเป็นเอกบุรุษของผู้นั้น ตายก็
 ไม่กลัว มันข้ามถึงความตายเข้าไปได้ พอพิจารณาเข้าไปถึงตรงนี้ มันก็อ่อน มันยุบยอม
 ลงเพราะมันเจอธรรม มันสู้ธรรมไม่ไหว กิเลสถึงได้จ้าวเป็นพญามาร พญามารถึงได้
 อ่อนตัวลง อ่อนตัวลงให้ธรรมะได้เขยิบขึ้น ธรรมะเขยิบขึ้น ธรรมะธรรมจักรหมุนขึ้น

ความอ่อนตัวเขยิบขึ้น มันเสมอกันหรือสูงกว่า พลังของธรรมสูงกว่า พลังธรรม
 ทางปัญญา ธรรมมันหมุนได้ดีกว่า มันถึงชำระให้กิเลสขาดออกไปอีก ความตกผลึกที่ ๒
 หมุนเข้าไปข้างใน คราวนี้มันจะเข้าถ้ำเลย มันจะมีดเข้าไปข้างใน เพราะอะไร? เพราะเรา
 ได้ตัดไฟฟ้าแล้ว ตัดไฟออกมันจะไม่มีแสงสว่าง

พอไม่มีแสงสว่างอยู่ในความมืดเราจะทำอะไรได้? เพราะในความมืดเราจับต้อง
 อะไรไม่ได้เลย เพราะเป็นความมืดภายใน ต้องขุดค้นหาสิ่งที่มีมันซ่อนอยู่ในความมืดใน
 หัวใจนั้น พอเราจะเข้าไปทำลายเครื่องภายใน หรือเข้าไปทำลายจุดศูนย์กลางของอำนาจ
 มันจะต้องสร้างกลไกเอาไว้ปิดกั้นเรา กิเลสนี้ไม่ใช่อ่อนๆ กิเลสนี้ไม่ใช่ของง่าย

เวลาเราพูดเราอยากชำระ เราอยากทำลายสิ่งที่เราหลงไหล เราอยากทำลายสิ่งที่มีอำนาจเหนือเรา แต่เวลาเข้าไปทำลายจริงๆ เพราะมันคือเรา มันเป็นดีเอ็นเอที่อยู่ในความคิดเรา มันอยู่ในได้ฐานของความคิดเรา ที่เราว่าเราอยากทำความดี เราอยากต่อสู้ เพราะมันมีกรรมะ มีคำสั่งสอนของครูบาอาจารย์ มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพยาน

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ที่ตาสว่าง เป็นผู้ที่ย้ำฟันกิเลสได้ ถึงชี้ให้เราเห็นว่า นี่ๆๆๆ คือกิเลส ถ้าไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้ เราจะไม่รู้ อะไรเป็นกรรม อะไรเป็นกิเลสเลย เพราะเป็นเรา สิ่งที่เราทำต้องเป็นสิ่งที่ดีงามหมด แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ฆ่าแล้ว ได้ผ่านไปแล้ว แล้วถึงวางกรรมไว้ ถึงว่ากลัวกรรม กิเลสมันกลัวเครื่องเปรียบเทียบ กลัวเครื่องพิสูจน์

กรรมะนี้พระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้ว เป็นผู้ตาสว่างแล้ว ผ่านพ้นไปแล้ว ถึงได้เอามาชี้ว่าสิ่งนี้เหนือกว่า สิ่งที่เราทำอยู่ด้วยกิเลสมันหลอก สิ่งนี้คือตริจ্ঞานวิชา คือวิชาทำให้เนิ่นช้าแม้แต่เราปฏิบัติอยู่ กิเลสมันจะกลัว ถ้าเราไม่เคลิบเคลิ้ม เราไม่หลงไหลในความคิดของเรา เราไม่เคลิบเคลิ้มกับสิ่งที่มันล่อ มันจะล่อเราให้เราเชื่อว่าสิ่งนี้เป็นความจริง สิ่งนี้เราผ่านพ้นแล้ว สิ่งนี้ควรเป็นอย่างนี้ อารมณ์ที่เราเป็นอย่างนี้ เป็นกรรมะคันเดา อวิชาหลอกตัวเอง แล้วก็หลอกให้เดาคาเดาหมายไปอีก

ในความมืดต้องหมุนกลับมาๆ การหมุนเข้าภายใน เพื่อจะเข้าไปขุดคุ้ยให้เจอสิ่งนี้ก่อน สิ่งนี้คือตัวอวิชา ความตกผลึกอวิชา จากแสงที่ไม่ค่อยสว่างนัก เพราะเป็นลูกเป็นหลาน กระแสมันออกมาจาก กลับให้มันสั้นเข้าไป สั้นเข้าไป แสงข้างในมันจะสว่างขึ้นเรื่อยๆ แต่พอแสงมันสว่างขึ้นเรื่อยๆ ทำไมเราไม่เห็น เพราะมันดับไป เพราะเราจะเข้าไปหามัน

แต่ถ้าจับต้องได้ ถึงจะเห็น อ้อ! เพราะเป็นชั้นภายใน แต่เดิมส่งกระแสออกมาต้องมีคลื่นรับ พอถึงภายในแล้วมันเป็นตัวมันเอง ถึงบอกว่าเวลาปฏิบัติ ข้างนอกนี้เป็นสติเป็นปัญญา ถึงจังหวะนี้เป็นมหาสติและมหาปัญญาเท่านั้น ถึงจะเจอ มันเป็นจังหวะเดียวไม่ใช่จังหวะสอง เป็นผู้กระทำผู้เดียว

แต่เดิมมีคู่หูกายและใจนี้เป็นการทำงานร่วมกัน ใจคือนายเป็นคนคิด ออกมาที่กายเป็นบ่าว ทำออกไปร่วมกัน เราพิจารณากายจนหลุดออกไป พิจารณาอุปาทานในกายจนหลุดออกไป ด้วยขันธ ด้วยคลื่นและด้วยรหัส ทำลายวัตถุที่มันเป็นตัวรับคลื่น มันก็เป็นคนๆ เดียว หมายถึงว่าเป็นเครื่องส่งอันเดียว เป็นเครื่องส่งแล้วก็ส่งออกมาพร้อมกับเสียงอันนั้น มันอยู่ที่กลางหัวใจ มันถึงไค้ยาก

แต่จะยากขนาดไหน ง่ายขนาดไหน ไม่พ้นจากความวิริยะอุตสาหะ เพราะความเพียรชอบ ความอุตสาหะ สิ่งใดที่มีเหตุมีผล สิ่งใดที่เป็นขวากเป็นหนาม อยู่ที่กลางหัวใจ เราเอามือกวาดไปต้องเจอ เส้นหนามอยู่ที่นั่น เอามือกวาดไป มือต้องดำเส้น มีความรกรมีความสกปรกโสมมอยู่ที่กลางหัวใจ แล้วเราใช้ธรรมเข้าไปจับ ทำไมเราจะจับเส้นหนามอันนั้นไม่ได้?

เราต้องเจอเส้นหนามที่กลางหัวใจเรานั้น ที่เราไม่เจอเพราะว่าเราโดนหลอก ว่าเป็นเรา พอเราจะลูบไป มันบอกลูบแล้วๆ พอจะทำ มันบอกทำแล้วๆ เป็นอย่างนั้นทั้งหมดเลย นี่คือนิ้ววิชา อวิชาภายใน ไม่ใช่วิชาภายนอก ย้อนกลับเข้าไปจับ ลูบเข้าไปจนเจอ ขุดคุ้ยหาจนพบ การพิจารณาต่อสู การพิจารณา การแยกแยะ ๒ คนแยกแยะ แยกง่าย คนเดียวอยู่ภายในจะแยกอย่างไร เราจับคน ๒ คนมา ระหว่างกายกับใจ เราจะพิจารณาว่าคนใดผิด? เพราะการลักขโมยหรือการทำความผิด ๒ คนนี้ ต้องชดกัน หรือ ๒ คนนี้จะต้องมีเหตุมีผลต่างกัน

เราเป็นเรากคนเดียว ใจเป็นใจล้วนๆ แล้วต้องสอบสวนตัวเอง แล้วเราจะยอมรับผิดไหม? ฉะนั้นกว่าจะสอบสวนหรือไต่สวน หรือแยกคลื่นที่มันเป็นตัวภายใน คลื่นกับคลื่นแยกกันเอง จากที่ว่ามีเครื่องมือเข้าไปจับแล้วแยก แต่ต้องให้มันแยกตัวมันเอง มันถึงว่าต้องเป็นมหาสติ เป็นมหาปัญญา แยกแยะออกว่า ตัวไหนเป็นรหัส ตัวไหนเป็นคลื่น

เพราะตัวรหัสกับตัวคลื่น การเกิดคลื่นพลังงาน แต่อารมณ์ภายใน คนเดียวก็มีอารมณ์ คนเดียวก็มีความคิดจะลักจะขโมย คนเดียวก็ทำความดี คนเดียวก็ทำความชั่ว เพราะคนๆ นั้นมันมีความคิด มหาสติมหาปัญญาเข้าไปใคร่ครวญตรงนี้ ใคร่ครวญแล้วไม่ใคร่ครวญเปล่า ใคร่ครวญนี่คือปัญญานะ ปัญญาที่เกิดขึ้นจากการทำให้ใจสงบ ถ้าปัญญาอันนี้อ่อนค้อย ปัญญาใช้มากๆ มันพ้นเพื่อ มันอ่อนค้อย เราต้องกลับมาพักสมาธิ

การทำงานที่มันเมื่อยมันล้า มันจะไม่ได้งาน เราก็ห้วงอยากจะได้ด้วยความโลภ เห็นไหม ด้วยความโลภ แม้แต่การประพฤติกฎปฏิบัติก็โลภ ความโลภที่ไม่รู้เรื่องก็หลงไปในตัวมันเอง ต้องพัก การพักกลับมาทำความสงบ เพื่อเอาพลังงาน เอาความฉลาด เอาความยับยั้งชั่งใจ เอาความละเอียด ถ้าเข้าไปตรวจสอบแล้วต้องให้ละเอียดรอบคอบ ตัวนี้ต้องกลับมาทำความสงบ แล้วเข้าไปพิจารณาใหม่ๆ ทำอยู่บ่อยๆ เพราะมันเป็นภายใน ทำอยู่แล้วต้องไม่ปล่อย ตรวจสอบอยู่ตลอดเวลา

สิ่งที่เป็นภายใน อย่างเช่น เราเป็นผี แล้วผีพุดแตกออก ความปวดนั้นก็หายไป แผลนั้นก็กระจายออก นี่ก็เหมือนกัน เราตรวจสอบจนถึงจุดหนึ่ง มันระเบิดออก การระเบิดจากภายใน อวิชชาทนไม่ไหว อวิชชาทนาการตรวจสอบ ทนความละเอียดรอบคอบของปัญญาไม่ได้ การระเบิดออกจากภายใน ครึ้นเลยนะ การระเบิดออก อวิชชาที่หลุดออกไปอีก ๑ ส่วน อวิชชาหลุดออกไปอีก ๓ ส่วนแล้วนะ การระเบิดออก คิดดู ตัวเราเองระเบิด เราฝังระเบิดไว้ในกลางตัวแล้วระเบิดออก มันจะเหลืออะไรล่ะ? เราก็ต้องตายสิ! แต่นี้เป็นเรา

ถ้าเป็นกิเลสอวิชชาระเบิดออกนะ ว่างหมดเลย ว่างหมดเลย ความเว้งว้างอันนั้น ความเว้งว้างกลางหัวใจ ความเว้งว้างมันมีความสุข แล้วเราจะรู้ด้วยตามความเป็นจริงว่า อวิชชาได้หลุดออกไป แล้วมันเหลืออวิชชาภายในหรือ? อวิชชาที่หลุดออก การที่จะหมุนไปอีกแล้วไม่มี เพราะว่ามันเป็นกามภพ เป็นกามภพแล้วอยู่ที่ไหน?

เราเข้าไปถึง เราทำลายกำแพงเมืองแล้ว เข้าไปในเมืองแล้ว เข้าไปจับเจ้าวัฏจักรมา กษัตริย์ผู้ปกครองเมืองนั้นอยู่กลางใจเมือง ความว่างของเมือง เราทำลายหมดเลย แล้วหาใครเจอ? กษัตริย์เป็นมนุษย์เราจับเรายังมองเห็น แต่เจ้าวัฏจักรสิมันอยู่กลางหัวใจมองไม่เห็นหรอก มองไม่เห็น เพราะมันเป็นตอ มันเป็นตัวพุทโธๆ ผู้รู้ เราว่าพุทโธๆ คำว่าพุทโธเกิดที่ใจ พุทโธละเอียดเข้าไป จนพุทโธกับเราเป็นอันเดียวกัน อันนี้สิเราจะเข้าไปหา ผู้รู้ แสงสว่าง

“จิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตเดิมแท้ที่หมองไปด้วยอุปกิเลส จิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตเดิมแท้ที่ขุ่นมัวด้วยอุปกิเลส”

ผู้รู้คือตัวตอของจิต ผู้รู้คืออวิชา ตัวอวิชาแท้ๆ คือผู้รู้ นั่นนะ ตัวที่ว่ารู้ๆ อยู่แล้ว มันก็ไม่ว่ารู้ตัวมันเอง แล้วก็หาไม่เจอ หาไม่ได้ เพราะมันว่างหมด เราก็ว่างไปด้วย เพราะมันเป็นนามธรรม เราชะเบิดร่างกาย ระเบิดขั้นทั้งหมดยุคเลย มันเป็นผู้รู้มันไม่ใช่ขั้น

“อวิชาปจฺจยา สงฺขารา สงฺขารปจฺจยา วิญญฺณํ ... อวิชาขยเตวฺว อเสสวिरาคนโรธา สงฺขารนโรธา...”

สังขารก็ดับ ทุกอย่างก็ดับ แต่ก่อนดับไปเจอตรงไหน? ตัวอวิชาตัวผู้รู้ ตัวเรา ตัวความรู้สึก อันนั้นคือตัวอวิชา ตัวที่ว่ว่าง ความรู้นี้เว้งว่างว่างหมด ความรู้ตัวเป็นแสงสว่างนะ เว้งว่างเป็นแสงสว่าง นั่นคืออวิชา นั่นคือตอของจิต นี่คือตัวดีเอ็นเอภายในเลย ต้องหาตัวดีเอ็นเอตัวนี้ ตัวเริ่มต้น

เพราะดีเอ็นเอของทางโลก ดีเอ็นเอทางวิทยาศาสตร์หรือวัตถุ มันต้องเจอเลือดถึงเข้าไปตรวจสอบดีเอ็นเอ แล้วมันก็ต้องแปรสภาพไปตลอด เพราะมันเป็นวัตถุ แต่ผู้รู้ตัวอวิชาตัวนี้ มันพลิก “อวิชาปจฺจยา สงฺขารา” ปจฺจยาการ “อวิชาขยเตวฺว อเสสวिरาคนโรธา” อวิชาขั้นดับ จับผู้รู้แล้วระเบิด พลิกจากอวิชาเป็น “อวิชาขยเตวฺว อเสสวिरาคนโรธา” ความดับสนิท ตัวผู้รู้ ตัวภายในคือตัวอวิชา ตัวเริ่มต้นจับเคลื่อนออกมา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาท่านตรัสรู้แล้วถึงได้เขี่ยพญามาร “มารเอ๋ย เธอเกิดจากความดำริของเรา” นี่ตัวอวิชาตัวเริ่มต้น “เธอเกิดจากความดำริของเรา เคียวนี้เราเห็นหน้าเธอแล้ว เธอจะเกิดอีกไม่ได้เลย” พญามารหน้าม่อไปเลย พญามารมันไปเลย อวิชาจะเกิดอีกไม่ได้ เพราะพลิกจากอวิชาเป็นวิชา

ตัวเว้งว่าง ตัวที่หาไม่เจอ นั่นละคือตัวอวิชา เราก็เคลิบเคลิ้ม เราชะเบิดร่างออกไปแล้ว ไหม้หมดเลย ว่างหมดเลยเพราะเราระเบิดไปหมดแล้ว ระเบิดขั้น ขั้นคือความคิด ร่างคือเรา คือสัญญา คือความจำภายใน คือสิ่งที่จับต้องได้ที่เป็นอารมณ์ แล้วระเบิดสิ่งนี้ออกไป อารมณ์ก็ไม่มี สัญญาก็ไม่มี ความจำได้หมายรู้ไม่มีหมดเลย มันก็ไปเป็นอวิชา มันเป็นปจฺจยาการ “อวิชาปจฺจยา สงฺขารา” ความคิดทั้งหมดที่ว่ามันเป็นอารมณ์ มันไม่มี มันระเบิดไปแล้ว มันเป็นขั้น ๕

แต่ตัวขับเคลื่อนพลังงานภายใน พลังงานที่ว่ามันเกิดดับพร้อมกัน ไม่แบ่งเป็นกองเป็นชั้น ตัวนี้มันถึงว่าเป็นตัวอวิชา เป็นตัวผู้รู้คืออวิชา แต่จับต้องไม่ได้เพราะมันเป็นหนึ่งเดียวรวมกัน ภาพชาติเกิดดับ อารมณ์หนึ่งๆ ที่เกิดดับ อวิชาเกิดดับๆ อยู่ภายในหัวใจ มันเกิดพร้อมกัน ไม่ใช่เกิดเป็นปัจเจกการ เกิดพร้อมกันเลย

การเจอตัวนี้เห็นใหม่ ถึงบอกว่าผู้รู้คืออวิชา ตัวผู้รู้นั้น ตัวฐานนั้น ตัวแสงสว่างนั้น ตัวเริ่มต้นความคิดนั้น จากอวิชาเป็น “อวิชาขยเหตุว” จากตัวที่ว่ามันเป็นโทษมหาศาล มันเป็นที่เริ่มต้นทำให้เราหลงทาง มันเป็นที่ควบคุม เป็นเจ้าวัฏจักรที่ควบคุมให้เรา เกิดตายเกิดตายอยู่ เราเข้าไปถึงจุดนั้นแล้วเราพลิกออกจากสิ่งที่ชั่ว จากสิ่งที่หลง พลิกให้มันเป็น เอโก รัมโม

ดีเอ็นเอที่โลกเขาทำกันมันก็ต้องมีสติ แล้วก็เชื่อสายต่อไป แต่ตัวพลิกอวิชาตัวนี้แล้วไม่มี! มันเหนือวิทยาศาสตร์ เหนือสิ่งที่จะพิสูจน์ เป็นสิ่งที่พ้นออกไปเป็นวิมุตติ พ้นออกไปเป็นวิมุตติเลย ไม่มีการเริ่มต้น ไม่มีการชนต่อ ไม่มีสิ่งใดๆ อยู่อีกที่จะมาเจอบนได้เลย มันถึงว่าเป็นวิมุตติพ้นออกไปเลย พ้นออกไปเป็นสิ่งที่ว่าคงที่ คงที่แบบวิมุตติ

นี่คือตัวอวิชาแท้นะ ที่ว่าหาอวิชาไม่เจอๆ เพราะไปหากันที่ไหน? ถ้าหาอวิชาเจอ อวิชาอยู่กลางหัวใจ อยู่กับเรา อยู่กับเริ่มต้นของความคิดที่ว่าออกมาทั้งหมด ถึงบอกว่าถ้าเป็นความคิดของเรา เป็นวิชาชีพ เป็นอะไรก็แล้วแต่ นั่นคืออวิชา แต่ถ้าการประกอบอาชีพ หรือการประกอบสิ่งที่เกิดขึ้นมาเป็นปัจจัย ๔ เป็นสิ่งดำรงชีวิตอันนั้นมันต้องทำ เพราะเราเกิดเป็นมนุษย์

มันเหมือนกับ “อวิชาขยเหตุว” นี้แหละ จากอวิชาเป็น “อวิชาขยเหตุว” พลิกจากไม่ดีเป็นดี อันนี้ก็เหมือนกัน ถ้าเรารังเกียจ หรือเราเริ่มต้น เราปฏิเสธหมด เราจะเข้าไปไม่ถึงตรงนี้เลย เราต้องเริ่มต้นจากสิ่งที่ไม่ดีพลิกเป็นดี สิ่งที่ไม่ดีพลิกเป็นดีเรียกว่ามรรค มรรคคือเครื่องดำเนิน มรรคคือทางอันเอก มรรคคือสิ่งที่ทอดเข้าไปถึงตัวกลางหัวใจ

สิ่งที่ดี ดีจากการดำรงชีวิต คนที่ทำคืออยู่ในความดีเป็นนิสัย คนที่คืออยู่ทางโลกพอประพฤติปฏิบัติมันก็จะมีความเข้มแข็งในใจ เพราะสิ่งที่เราเคยเป็นนิสัย เราฝึกหัดจนเป็นนิสัย ขอนิสัย ทำตามนิสัย เราทำตามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ขอนิสัย เราเป็น

ลูกศิษย์ตกคต เราเป็นพุทธชินนรธา เราจะเดินตามเลย ท่านวางไว้หมดแล้ว วางไว้มรรค อริยสัจจิ่ง วางไว้หมด

มรรคคือเครื่องดำเนิน เราเดินตามสิ เพราะเราฝีกนิสัยจากทางโลกเข้ามา ทางโลก คือการดำรงชีวิต เป็นอวิชาทั้งหมด แต่อวิชาก็เป็นประโยชน์ถ้าเราใช้มันเป็น ประโยชน์ แต่ถ้าเราว่าอันนี้เป็นอวิชาแล้วกึ่ง่อยเปลี่ยเสี่ยา ทำขึ้นไปไม่ได้ สิ่งที่เราจะ ทำความคินันเป็นอวิชาทั้งหมดเลย แล้วเราก็จะไม่ได้อะไรเลย

อย่างเช่นกายเรานี้แหละ กายเป็นสิ่งสกปรกหรือ? แต่เกิดเป็นมนุษย์นี่ก็เป็น อริยทรัพย์ มนุษย์สมบัติใด เกิดเป็นมนุษย์ถึงจะมีกายกับใจ ถึงจะได้พิสุจน์ ถึงประพฤติ ปฏิบัติได้ แต่ถ้าเราพิจารณาให้กายเน่าเปื่อย กายเป็นสิ่งที่ไม่ดี เพราะเริ่มต้นมีทรัพย์ เริ่มต้นมีต้นทุน มีอริยทรัพย์นี้เราถึงประพฤติปฏิบัติได้

ถ้าเรารังเกียจแต่แรก แล้วเราทำลายตัวเราเอง รังเกียจเพราะความงัง ถูกอวิชามัน หลอก อยากจะให้มันพ้นทุกข์ไว้ๆ ก็เช็ดคอกเลย มันก็ตายเปล่า อวิชาหลอกให้เป็น ความผิดพลาด กับเอาอวิชามาให้เป็นแง่บวก ให้เป็นมรรคอริยสัจจิ่ง มันก็เป็นอวิชา เหมือนกัน จากอวิชาด้วยนามธรรม อวิชาด้วยลูกหลาน อวิชาด้วยกระแส เดิน ย้อนกลับเข้าไปจนถึงเจ้าวัฏจักร “อวิชาชายเตว อเสสวิราคนิโรธา” ดับทั้งหมด ดับด้วย ความมูมานะ ดับด้วยการเชื่อฟังครูบาอาจารย์ เชื่อเทคโนโลยี เชื่อธรรมะ เชื่อฟังผู้ที่มี ปัญญา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ที่ตาสว่าง เป็นผู้เปิดตาก่อนแล้วเสวย วิมุตติสุขก่อน ถึงได้มาสอน ถึงได้หวังโยสัคว์โลก อยากให้สัคว์โลกพ้นจากทุกข์ เพราะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกข์มาก่อน ผู้ที่ผ่านทุกข์ ผู้ที่รู้จักทุกข์ แล้วขยะแขยง เกลี่ยคชังทุกข์ แล้วเห็นคนอื่นอยู่ในท่ามกลางของกองทุกข์ คนที่เคยอยู่ในทุกข์แล้วพ้น จากทุกข์ มันจะรู้จักว่าคนที่ตกอยู่ในมูตรคูด ขึ้นจากมูตรคูดแล้วชำระล้างร่างกายสะอาด แล้ว มันมีความสุขขนาดไหน

ก็จะบอกให้พวกเราลูกศิษย์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เป็นชาวพุทธ เกิด มาพบพุทธศาสนา พุทธศาสนาวางแนวทางไว้แล้ว พยายามจงให้เราเดินตามขึ้นไป เรา ถึงต้องเชื่อฟังผู้ที่มีปัญญาธรรม ปัญญาโลก-ปัญญาธรรม ปัญญาที่สว่าง ผู้ที่ตาสว่าง เรา

ตามืดบอด คลำไป ทั้งมืดด้วย ทั้งบอดด้วย ทั้งคลำไป ทั้งเถียงไป ทั้งไม่เชื่อไป ทั้งจะดึงท่านให้ต่ำด้วย ต้องมาพิสูจน์สิ่งนี้ก่อน พิสูจน์สิ่งนั้นก่อน เชื่อก็ไม่เชื่อ แกรมยังจะลบล้างอีกต่างหาก

ให้เห็นโทษอวิชาที่มันปิดกั้นในหัวใจเรา สิ่งทีพุดมานี้คืออวิชามันเสื่อมออกมา เราก็ว่าเราเป็นคนดี เราจะทำให้มันถูกต้อง แต่อวิชามันไม่รู้เท่า ไม่รู้จริง ไม่รู้ใดๆ เลย รู้แต่ว่ามันสั่งให้คิด นี่คืออวิชา เข้าไปจนดับสนิทถึงตัวจริงของมัน อวิชากระแเส กับอวิชาตัวจริงที่มันอยู่กลางหัวใจ แล้วดับได้จริง พอดับได้จริงถึงจะกราบพระพุทธเจ้าด้วยความเต็มใจ กราบแล้วกราบเล่า กราบแล้วกราบเล่าเพราะมหัศจรรย์

สิ่งที่มหัศจรรย์นี้ทำไมมันเกิดท่ามกลางหัวใจเรา สิ่งทีมหัศจรรย์ มหัศจรรย์มาก มันเป็นไปได้อย่างไร ลึกซึ่งขนาดที่ว่ามันเห็นเป็นไปได้ องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้ได้อย่างไร? ผ่านพ้นไปได้ได้อย่างไร? ที่ว่ากราบๆ กราบตรงนั้น กราบเพราะสิ่งมหัศจรรย์นั้น สิ่งมหัศจรรย์นั้นองค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้สัมผัสก่อน ได้รู้ตามความเป็นจริงก่อน แล้วถึงวางไว้ แล้วเราเข้ามาสัมผัส ผู้ที่ปฏิบัติผู้นั้นสัมผัส มันถึงกราบด้วยความซึ้งใจ เต็มใจกราบด้วยความสุขซึ่ง คือสุขแท้ คือสุขที่พระพุทธเจ้าปรารถนาให้พวกที่ประพฤติปฏิบัติ ลูกศิษย์ตถาคต พุทธชินโนรสให้ได้เสพ ได้รู้รสอันนั้น แล้วกราบด้วยความเต็มใจเหมือนกันหมด เอวัง

เพิ่มเติมท้ายกัณฑ์

เอวังละ ผู้รู้ ผู้รู้คืออวิชาดี เพราะว่ามันรู้โดยไม่รู้ตัวมันเอง ผู้รู้ รู้ดี เพราะรู้ รู้เลย ออกหมดเลย รู้ความเป็นไป รู้ออก ตัวผู้รู้ แต่ก่อนจะถึงผู้รู้ เพราะมันลึกลับ มันว่างอยู่ข้างใน มันว่างอยู่ แล้วมันไม่รู้เลย แต่ใช้คำว่าผู้รู้ แต่ตามข้อเท็จจริงไม่มีทางรู้ มันมีพลังงานตัวเดียวรู้ได้อย่างไร?

ใช้คำว่าผู้รู้คือว่า ความรู้สึกภายนอก ใช้คำว่าเป็นความรู้สึกภายนอก ความรู้สึกอันนี้เพราะผู้รู้วิชาเลยไม่เชื่อ เพราะมันรู้ด้วยสติพร้อม คนมีสติสัมปชัญญะ เป็นอวิชาได้อย่างไร? เป็นสิ! เป็นเพราะตรงนี้ ตรงที่ว่ามีภายใน

ตัวอวิชามันคือตัวเบื้องล่าง เบื้องลึก ตัวข้างล่างเลย ตัวเริ่มต้นของพลังงาน ตัวเริ่มต้นของความคิด ตัวเริ่มต้นของคำริ มโนเจตนา มโนสัมผัส “มโนสมุผลสุเสปี นิพพินุทติ” มโนสัมผัส

นี่ตัวผู้รู้ ตัวเริ่มต้น ตัวผู้รู้จึงเป็นอวิชา ตัวผู้รู้เป็น โดยความเป็นจริง เป็น โดยตามหลักของเขา แต่ภาษาโลก ภาษาความคิด ก็ต้องว่าไปตามภาษาความคิดอันนั้น แต่ภาษาธรรม ภาษาตามความเป็นจริง ผู้รู้คืออวิชา ต้องเห็นตามความเป็นจริงถึงจะรู้ ผู้รู้เป็น อวิชาจริงหรือเปล่า? จริง! จริงตามข้อเท็จจริง จริงในเนื้อหาสาระของเขา จริงโดยการเข้าไปเห็นตามความเป็นจริง ผู้รู้คืออวิชา (เทพสิ้นสุดเพียงเท่านี้)